

Matematická analýza II

M2100

Přírodovědecká fakulta

jaro 2010

Předpoklady

[M1100 Matematická analýza I](#) || [M1101 Matematická analýza I](#)

Znalosti diferenciálního a integrálního počtu funkcí jedné proměnné, tj. kursu Matematická analýza I (M1100).

Omezení zápisu do předmětu

Předmět je nabízen i studentům mimo mateřské obory.

Mateřské obory

[Matematika](#) (program PŘF, B-MA)

[Matematika](#) (program PŘF, M-MA)

[Matematika - ekonomie](#) (program PŘF, M-AM)

[Matematika](#) (program PŘF, N-MA)

Typ výuky a zkoušky

Přednáška 4 + cvičení 2 hod. týdně:

- 2 kontrolní písemky (ze 30% min. 10%) ve cvičeních,
- písemná (40% min. 10%) a
- ústní část (30% min. 10%) zkoušky

s celkovým hodnocením daným součtem dílčích výsledků (min. 30%)

Informace učitele

V porovnání s kursem Matematická analýza I, kurs Matematická analýza II je poněkud abstraktnější (metrické prostory).

Písemka ke zkoušce má podobnou strukturu jako v kursu Matematická analýza I.

Navazující předměty

[M3100 Matematická analýza III](#)

Anotace

Druhá část základního kursu matematické analýzy, kde jsou nejprve probrány elementární metody řešení diferenciálních rovnic, v další části je probrána teorie metrických prostorů a diferenciální počet funkcí více proměnných.

Osnova

I. Elementární metody řešení obyčejných diferenciálních rovnic:

- metody řešení rovnic 1. řádu,
- lineární rovnice s vyšších řádů s konstantními koeficienty,
- systémy lineárních diferenciálních rovnic.

II. Metrické prostory:

- pojem metrického prostoru, konvergence, uzavřené a otevřené množiny,
- spojitě zobrazení, úplné prostory, kompaktní prostory,
- Banachova věta o pevném bodu.

III. Diferenciální počet funkcí více proměnných:

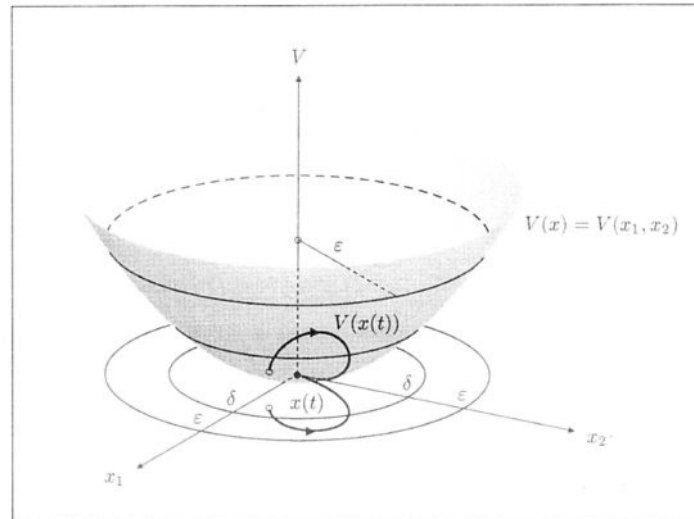
- limita, spojitost, parciální derivace,
- Taylorův mnohočlen, extrémů funkcí, zobrazení mezi prostory vyšších dimenzí,
- věta o implicitní funkci, vázané extrémů.

Literatura

- [1] Ráb, Miloš *Metody řešení diferenciálních rovnic. I, Obyčejné diferenciální rovnice*, 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1989. 68 s.
- [2] Ráb, Miloš *Diferenciální rovnice*
1. vyd. Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 1980. 196 s.
- [3] Ráb, Miloš - [Kalas, Josef](#) *Obyčejné diferenciální rovnice*
1. vyd. Masarykova univerzita v Brně, 1995, 207 s. ISBN 80-210-1130-0.
2. vyd. Masarykova univerzita v Brně, 2001, 207 s. ISBN 80-210-2589-1.
- [4] Došlá, Zuzana - Došlý, Ondřej. *Metrické prostory: teorie a příklady*.
2. přep. vyd., Brno, Masarykova univerzita, 2000, 83 s., ISBN 80-210-1328-1.
- [5] Došlá, Zuzana - Došlý, Ondřej. *Diferenciální počet funkcí více proměnných*.
1. vyd. Brno, Masarykova univerzita, 1994, 130 s., ISBN 80-210-0992-6.
- [6] Novák, Vítězslav *Diferenciální počet funkcí více proměnných*
UJEP, Brno, 1986

Josef Kalas
Miloš Ráb

OBYČEJNÉ DIFERENCIÁLNÍ ROVNICE

OBSAH

Předmluva	
I. Diferenciální rovnice 1. řádu	1
1. Základní pojmy	1
2. Geometrická interpretace rovnice 1. řádu	2
3. Rovnice se separovanými proměnnými	3
4. Jiné typy integrovatelných rovnic	8
5. Exaktní rovnice	12
6. Cvičení	14
II. Systémy lineárních diferenciálních rovnic	16
1. Norma vektoru a matice	16
2. Vektorové a maticové funkce	18
3. Systém lineárních diferenciálních rovnic	19
4. Homogenní systém rovnic	25
5. Nehomogenní systém rovnic	29
6. Systém rovnic s konstantními koeficienty	31
7. Cvičení	39
III. Lineární diferenciální rovnice vyšších řádů	41
1. Úvod	41
2. Homogenní rovnice	42
3. Nehomogenní rovnice	44
4. Homogenní rovnice s konstantními koeficienty	46
5. Nehomogenní rovnice s konstantními koeficienty	51
6. Cvičení	54
7. Řešení lineárního systému s konstantními koeficienty	55

IV. Systémy nelineárních diferenciálních rovnic	62
1. Úvod	62
2. Existence a jednoznačnost řešení	63
3. Diferenciální rovnice n -tého řádu	71
4. Globální jednoznačnost řešení	72
5. Prodlužování řešení	73
6. Závislost řešení na počátečních podmínkách a parametrech	79
7. Cvičení	84
V. Diferenciální nerovnosti	86
1. Diniho derivace	86
2. Maximální a minimální řešení	88
3. Srovnávací věta a některé její aplikace	90
4. Cvičení	93
VI. Autonomní systémy	95
1. Geometrická interpretace	95
2. Typy singulárních bodů v rovině	98
3. Lineární autonomní systémy v rovině	98
4. Transformace do komplexně konjugovaných souřadnic	106
5. Geometrické vlastnosti trajektorií	108
6. Singulární body nelineárních autonomních rovnic	114
7. Periodická řešení Liénardovy rovnice	119
8. Cvičení	122
VII. Stabilita	124
1. Úvod	124
2. Ljapunovská stabilita	124
3. Stejnoměrná stabilita	126
4. Asymptotická stabilita	128
5. Exponenciální stabilita	131
6. Nestabilita	133
7. Variační rovnice	136
8. Příklady	139
9. Přímá Ljapunovova metoda	141
10. Stabilita systému diferenciálních rovnic v rovině	145
11. Cvičení	150

VIII. Lineární diferenciální rovnice 2. řádu	152
1. Transformace	153
2. Základní vlastnosti lineární rovnice 2. řádu	155
3. Sturmovy srovnávací věty	158
4. Sturmův-Liouvilleův problém	162
5. Oscilatorická rovnice	166
6. Neoscilatorická rovnice	173
7. Asymptotické vzorce. Metoda perturbace	179
8. Řešení diferenciální rovnice pomocí mocninných řad	184
9. Rovnice Fuchsova typu	186
10. Cvičení	192
IX. Doplnky	194
1. Komplexní funkce reálné proměnné	194
2. Kanonický tvar matice	196
Symbolika	200
Literatura	202
Věcný rejstřík	206

ZUZANA DOŠLÁ

ONDŘEJ DOŠLÝ

METRICKÉ PROSTORY

Teorie a příklady

I	METRICKÝ PROSTOR	1
I.1	Pojem metriky	2
I.2	Vzdálenost množin	12
I.3	Izometrické zobrazení	14
II	KONVERGENCE, OTEVŘENÉ A UZAVŘENÉ MNOŽINY	16
II.1	Konvergentní posloupnost	16
II.2	Uzavřené množiny	19
II.3	Otevřené množiny, okolí bodu	22
III	ÚPLNÉ A KOMPAKTNÍ PROSTORY	27
III.1	Úplný metrický prostor	27
III.2	Úplný obal metrického prostoru	31
III.3	Kompaktní prostory	33
IV	ZOBRAZENÍ METRICKÝCH PROSTORŮ	37
IV.1	Spojité zobrazení	37
IV.2	Kontrakce	40
IV.3	Spojité zobrazení kompaktních prostorů	43
V	BANACHŮV PRINCIP PEVNÉHO BODU A JEHO POUŽITÍ	45
V.1	Banachův princip	45
V.2	Cauchyova úloha	52
V.3	Systém lineárních rovnic	53
VI	DALŠÍ VLASTNOSTI METRICKÝCH PROSTORŮ	55
VI.1	Souvislé metrické prostory	55
VI.2	Separabilní prostory	57

VI.3	Homeomorfní zobrazení	58
VI.4	Kompaktní množiny	60
VI.5	Závěrečná cvičení	63
VII	TOPOLOGICKÉ, NORMOVANÉ A UNITÁRNÍ PROSTORY	65
VII.1	Nerovnosti	65
VII.2	Topologický prostor	67
VII.3	Normované lineární prostory	69
VII.4	Unitární prostory	70
	NÁVODY A VÝSLEDKY CVIČENÍ	74
	LITERATURA	81
	REJSTŘÍK	82

Zuzana Došlá, Ondřej Došlý

**DIFERENCIÁLNÍ POČET
FUNKCÍ VÍCE PROMĚNNÝCH**

Brno 1999

Obsah

1	POJEM FUNKCE VÍCE PROMĚNNÝCH	1
2	LIMITA A SPOJITOST FUNKCE	10
2.1	Metrické vlastnosti $\mathbb{R}^n$	10
2.2	Limita funkce	11
2.3	Spojítost funkce	18
2.4	Věty o spojitých funkcích	20
3	PARCIÁLNÍ DERIVACE	24
3.1	Parciální derivace 1. řádu	25
3.2	Derivace vyšších řádů	28
3.3	Směrové derivace	31
3.4	Lagrangeova věta o střední hodnotě	34
4	DIFERENCIÁL FUNKCE	37
4.1	Diferencovatelná funkce, diferenciál	37
4.2	Diferenciály vyšších řádů	43
4.3	Kmenová funkce	44
5	DERIVACE SLOŽENÉ FUNKCE, TAYLORŮV VZOREC	49
5.1	Parciální derivace složených funkcí	49
5.2	Taylorova věta	59
6	LOKÁLNÍ A ABSOLUTNÍ EXTRÉMY	64
6.1	Lokální extrém	64
6.2	Absolutní extrém	73
7	ZOBRAZENÍ MEZI PROSTORY VYŠŠÍCH DIMENZÍ	81
7.1	Zobrazení z $\mathbb{R}^2$ do $\mathbb{R}^2$	81

7.2	Zobrazení z $\mathbb{R}^n$ do $\mathbb{R}^m$	85
7.3	Diferenciální operátory matematické fyziky	88
8	FUNKCE ZADANÁ IMPLICITNĚ	92
8.1	Implicitně zadaná funkce jedné proměnné	93
8.2	Implicitně zadaná funkce více proměnných	99
8.3	Implicitně zadané zobrazení mezi prostory vyšších dimenzí	102
9	VÁZANÉ EXTRÉMY	108
9.1	Metoda Lagrangeových multiplikátorů	108
9.2	Vázané extrémů a nerovnosti	116
	PŘÍLOHA	121
P 1	Limita a spojitost funkce	121
P 2	Parciální derivace a diferenciál	124
P 3	Taylorova věta	127
P 4	Lokální a absolutní extrémů	127
	Výsledky cvičení	132
	Použitá literatura	140
	Rejstřík	142

UNIVERZITA J. E. PURKYNĚ V BRNĚ

Fakulta přírodovědecká

DIFERENCIÁLNÍ POČET FUNKCÍ
VÍCE PROMĚNNÝCH

Vítězslav NOVÁK

BRNO 1983

O B S A H

Předmluva	str. 3
1. Parciální derivace	5
2. Směrové derivace a Gâteauxův diferenciál	14
3. Derivace a totální diferenciál	21
4. Derivace druhého řádu	34
5. Derivace a diferenciály vyšších řádů	49
6. Taylorův vzorec	63
7. Extrémy funkcí	67
8. Diferencovatelná zobrazení	80
9. Diferencování složených zobrazení	97
10. Funkce dané implicitně	107
11. Regulární zobrazení a difeomorfizmy	122
12. Variety v eukleidovských prostorech	131
13. Extrémy funkcí na varietách	148
Obsah	159

Metrické prostory

1. Metrický prostor
2. Konvergence, otevřené a uzavřené množiny
3. Úplné a kompaktní prostory
4. Zobrazení metrických prostorů
5. Banachův princip pevného bodu a jeho použití
6. Další vlastnosti metrických prostorů
7. Topologické, normované a unitární prostory

1. Metrický prostor

- Metrický prostor, metrika
- $\mathbb{R}^n$ s různými metrikami, E^n s
- $C([a,b])$ s různými metrikami
- l_p s různými metrikami
- $\mathbb{R}$, $\mathbb{R}^2$, $\mathbb{R}^3$ se spec. Metrikami
- vzdálenost množin, průměr množiny
- ohraničená (omezená) množina
- izometrické množiny

2. Konvergence, otevřené a uzavřené množiny

- konvergence, cauchyovskost posloupnosti
- v prostoru $R = E$
- Věta o jednoznačnosti limity, o cauchyovskosti konvergentní posloupnosti a posloupnosti vybrané z konvergentní
- příklady v R^n
- ekvivalence metrik a ekvivalence metrik v R^n a $C[a,b]$

- okolí bodu, topologické charakteristiky podmnožin (vnitřní, hraniční, hromadný a izolovaný bod, vnitřek, hranice, derivace množiny), otevřená a uzavřená množina, pravidla pro počítání s nimi, vzájemné vztahy
- topologické charakteristiky, uzavřenost,... a konvergence
- hustá množina
- příklady

3. Úplné a kompaktní prostory

- úplnost
- příklady – $\mathbb{Q}$, intervaly, $\mathbb{R}^n$, $C[a,b]$, l_p ,
- zobecněný princip vložených intervalů
- úplný obal
- kompaktní prostor
- Věta o ohraničenosti a uzavřenosti kompaktní množiny – obecně, v $\mathbb{R}^n$

4. Zobrazení metrických prostorů

- spojité zobrazení M-prostorů v bodě, na množině
- Věta Heineho o spojitosti a konvergenci
- příklady – vzdálenost od bodu, od mn.,...
- Lipschitzovskost a kontraktivnost
- Věta o spojitosti lipschitzovského zobrazení
- Příklady – stejnolehlost, integrál,...
- Věta o kompaktnosti spojitého obrazu kompaktní množiny

5. Banachův princip pevného bodu a jeho použití

- pevný bod
- Banachova věta a metoda postupných aproximací
- příklady – stejnoolehlost s posunutím, Cauchyova úloha pro ODR, systém lineárních rovnic, ...

6. Další vlastnosti metrických prostorů

- souvislá množina
- příklady
- Věta o souvislosti spojitého obrazu souvislé množiny
- separabilní prostor
- příklady – v $\mathbb{R}^n$, l_p , $C[a,b], \dots$
- homeomorfní zobrazení a prostory
- epsilonová síť a Věta o existenci konečné sítě kompaktní množiny v úplném M-prostoru
- otevřené pokrytí a Heina-Borelovo lemma
- Arzelaova věta

7. Topologické, normované a unitární prostory

- Minkovského, Holderova a Cauchy-Buňakovského nerovnost pro konečný a nekonečný součet, v integrálním tvaru
- topologický prostor, topologie a okolí bodu
- normovaný lineární prostor a v něm indukovaná metrika, Banachův prostor
- příklady – v $\mathbb{R}^n$, l_p , $C[a,b], \dots$
- Prostor se skalárním součinem - unitární - a v něm indukovaná norma, Hilbertův prostor
- příklady - v $\mathbb{R}^n$, l_p , $C[a,b], \dots$

Diferenciální počet funkcí více proměnných

1. Funkce více proměnných
2. Limita a spojitost
3. Parciální derivace
4. Diferenciál
5. Derivace složené funkce, Taylorův vzorec
6. Lokální a absolutní extrémů
7. Zobrazení mezi prostory vyšších dimenzí
8. Funkce daná implicitně
9. Vázané extrémů

1. Funkce více proměnných

- Reálná funkce n -reálných proměnných, definiční obor
Př.: ilustrační příklady
- Graf funkce, vrstevnice
Př: ilustrační příklady

2. Limita a spojitost

- **Okolí** bodu v $\mathbb{R}^n$ a $\mathbb{R}^{*n}$, jeho vlastnosti
- **Limita** (vl. i nevl.), zvláštní případy
- **Věta:** *o jednoznačnosti limity*
- **Věta:** *pravidla pro počítání limit*
- **Věta:** *o 3 limitách*
- **Věta:** *o spec. limitě součinu*

(Důkazy: analogicky s DP I, viz též teorie metrických prostorů a limity zobrazení mezi nimi)

Př.: přímé výpočty, zavedení polární soustavy souřadnic, závislost limity „na cestě“ a neexistence limity

- **Spojitost** v bodě
- **Věta:** *pravidla pro počítání se spojitými funkcemi*
(racionální operace, skládání)
Důkaz: Z pravidel pro počítání s limitami.
- **Spojitost na množině**
(s využitím limity vzhledem k podmnožině)
- *Věty o vlastnostech funkcí spojitých na kompaktních a souvislých množinách:*
Věta: *Weierstrasseova 1. a 2.*
Věta: *Bolzanova*
Důkazy: Analogicky s větami v DP I, příp. plyne z obecnějších tvrzení o vlastnostech spojitých zobrazení mezi metrickými prostory.
- **Př.:** včetně množin poruch spojitosti

3. Parciální derivace

- **Parciální derivace 1. řádu**

označení, pravidla pro počítání, geometrický význam, vztah ke spojitosti (protipříklady)

- **Parciální derivace vyšších řádů**

- **Věta:** *Schwarzova věta* ($n = 2$, n – obecné)

Důkaz: Dvojnásobné použití Lagrangeovy věty o střední hodnotě.

- **Směrová derivace**

1. řádu - označení, pravidla pro počítání, vztah k parciální derivaci a spojitosti, směrové derivace vyšších řádů - Schwarzova věta

- **Věta:** *Lagrangeova věta o střední hodnotě*
(pro parciální i směrové derivace)

4. Diferenciál

- **Diferencovatelnost funkce a diferenciál 1.řádu**

($n = 2$, později n - obecné) ekvivalentní definice

- **Věta:** *o spojitosti diferencovatelné funkce*

Důkaz: Přímým využitím diferencovatelnosti v definici spojitosti (pomocí limity).

- **Věta:** *o výpočtu diferenciálu*

Důkaz: Nulováním druhého z přírůstků ve formuli definice diferencovatelnosti

- **Pozn:** geometrický smysl, numerická aplikace, výpočet tečné roviny (nadroviny), normálového vektoru

- **Věta:** *postačující podmínka diferencovatelnosti*
- **Gradient**
- **Diferenciály vyšších řádů** (formálně)
- **Kmenová funkce** a její smysl (m.j. exaktní DR)

5. Derivace složené funkce, Taylorův vzorec

- **Věta:** *o derivaci složené funkce*

($n = 2$ a derivace 1. a 2. řádu, transformování výrazů, n - obecné)

Důkaz: Využitím diferencovatelnosti vnější složky při výpočtu limit určujících příslušné parciální derivace.

- **Věta:** *Taylorova věta*

($n = 2$, různé formy zápisu, numerická aplikace, n - obecné)

Důkaz: S využitím Taylorovy věty funkce jedné proměnné – parametru popisujícím úsečku mezi uvažovanými body

6. Lokální a absolutní extrém

- **Lokální extrém, stacionární bod**
(ilustrativní příklady možností)
- **Věta:** *o stacionárních bodech*
Důkaz: sporem
- **Věta:** *o charakteru stacionárního bodu*
(pro $n = 2$ a s diferenciálem 2.řádu)
Důkaz: S použitím Taylorovy věty a spojitosti 2. derivací.
- **Pozitivní a negativní definitnost, semidefinitnost a indefinitnost** kvadratických forem a matic je reprezentujících
- **Věta:** *kriterium pozitivní a negativní definitnosti*
(pomocí vlastních čísel, pomocí hlavních minorů – viz algebra)

- **Absolutní (globální) extrém** na množině
- **Věta:** *o metodě výpočtu absolutních extrémů spojitě funkce na kompaktní množině*
Důkaz: důsledek Weierstrasseovy věty

7. Zobrazení mezi prostory vyšších dimenzí

- **Zobrazení z $\mathbb{R}^2$ do $\mathbb{R}^2$**
- (příklady – transformace proměnných)
- **Spojitosť a diferencovatelnost zobrazení, Jacobiova matice a jacobíán zobrazení** ($n = 2$)

- **Věta:** *o derivaci složeného zobrazení*

Důkaz: Aplikace věty o derivaci složené funkce prostřednictvím komponent zobrazení

- **Věta:** *o derivaci inverzního zobrazení*

Důkaz: Aplikace předchozí věty na kompozici zobrazení a zobrazení k němu inverznímu, tj. rovné identickému zobrazení.

- **Spojitost a diferencovatelnost obecného zobrazení, Jacobiova matice a jacobian zobrazení** (n - obecné)
- **Věta:** *o derivaci složeného zobrazení*
- **Věta:** *o derivaci inverzního zobrazení*

- **Diferenciální operátory matematické fyziky**
  - **Vektorové pole** a jeho souřadnice $F=(P,Q,R)$
($f: \mathbb{R}^3$ do $\mathbb{R}^3$ a $\text{grad } f$)
  - **Hamiltonův „nabla“ operátor, divergence, rotace vektorového pole**
  - operace s diferenciálními operátory ya jejich použití ve fyzice

8. Funkce dané implicitně

- **Implicitně daná funkce jedné proměnné**

- ilustrativní příklady

- **Věta:** *o jednoznačné existenci a spojitosti...*

Důkaz: S pomocí věty Banachovy věty o pevném bodě:

- konstrukce vhodného úplného prostoru P spojitých funkcí a zobrazení T , jehož pevný bod je implicitně danou funkcí
- vlastnosti zobrazení T – je kontrakcí P do sebe a proto i obraz spojitě funkce je spojitou funkcí

- **Věta:** *o výpočtu derivace...*

Důkaz: S použitím předchozí věty a věty o derivaci složené funkce

- **Pozn.:**
  - Konstrukce tečny a normály
  - Aplikace – výpočet extrémů, užití Taylorovy věty
  - Výpočet derivací vyšších řádů – opakováním postupu
- **Implicitně daná funkce více proměnných** (intuitivně)
- **Věta:** *o existenci, spojitosti a výpočtu parciálních derivací...*

Důkaz: neuveden – je analogický...
- **Věta:** *o konstrukci tečné nadroviny...*
- **Pozn.:**
  - Aplikace – výpočet extrémů, užití Taylorovy věty
  - Výpočet derivací vyšších řádů – opakováním postupu

- **Implicitně dané zobrazení** (analogie, vektorový zápis)
- **Věta:** *o lokální jednoznačné existenci, spojitosti a derivaci...*

Důkaz: analogicky jednoduššímu případu

- **Normálový a tečný prostor** k množině bodů daných m implicitními rovnicemi
- **Pozn.:** metoda konstrukce v definici

9. Vázané extrémny

- **Lokální extrémny funkce f vzhledem k množině M**

(M dána implicitním systémem rovnic)

- **Věta:** *o existenci Lagrangeových multiplikátorů*

Důkaz: Sporem - 1. pro lineární vazebné podmínky, s využitím jejich „regularity“ a diferencovatelnosti funkce f ;

2. pro nelineární vazebné podmínky – navíc s využitím jejich diferencovatelnosti

- **Stacionární bod funkce f na množině M**

- **Věta:** *o charakteru stacionárního bodu...*

Důkaz: S využitím Taylorovy věty na Lagrangeovu funkci

- **Pozn.:** Vázané extrémny a nerovnosti

Písemná část zkoušky z MA 2

6 příkladů z tématických okruhů:

1. ODR 1.řádu
2. ODR vyššího řádu
3. Úvodní partie MA 2 (limita, 1. derivace a diferenciál - geometrická a numerická aplikace)
4. Derivace složené funkce, vyšších řádů a jejich užití (včetně transformace výrazů)
5. Extrémy (lokální, absolutní, vázané)
6. Implicitní funkce, jejich analýza a užití

- Čas řešení 2x50 minut
- Hodnocení maximum 40 b.
(k získání zápočtu přepočítáváno na 30 b.)
- K písemce povoleno
  - použití neprogramovatelných kalkulačtorů
  - „taháku“ formátu A4 s podstatnými formulemi...

Ústní část zkoušky

2 otázky – 1 z okruhu MP a 1 z DP II:

1) Uveďte Definici x.y.z:

- definici (definovaný pojem) vysvětlete
- ilustrujte na příkladě, příp. náčrtem
- presentujte přehled základních vlastností
- charakterizujte teoretický význam a případné praktické užití

2) Formulujte Větu x.y.z:

- vysvětlete předpoklady
- vysvětlete tvrzení
- větu ilustrujte příkladem, příp. náčrtem
- uveďte základní kroky důkazu, příp. podrobně dokažte
- presentujte teoretický a příp. praktický význam

3) Vyřešte příklad x.y.z:

- popište jednotlivé kroky postupu
- citujte použitá tvrzení
- postup i jeho jednotlivé kroky zdůvodněte